

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

**PARTICULARITĂȚILE SOLUȚIONĂRII
CAUZELOR SUCCESORALE**

CURRICULUM

FORMATOR:

Anastasia PASCARI,
Director executiv al Institutului Național al Justiției

CHIȘINĂU - 2012

I. PRELIMINARII

Sucesiunea constituie una din modalitățile de dobândire a dreptului de proprietate care include transmisiunea patrimoniului unei persoane fizice decedate către una sau mai multe persoane fizice, juridice sau stat și reprezintă una din cele mai importante instituții ale legislației civile.

Dreptul succesoral studiază dobândirea și transmisiunea patrimoniului succesoral, modalitățile transmisiunii succesorale, data și locul deschiderii moștenirii, condițiile generale de fond și de formă pentru validitatea testamentului, formele testamentului și efectele nerespectării condițiilor menționate. De asemenea, obiect de reglementare a normelor dreptului succesoral îl formează legatele, moștenirea legală, inclusiv rezerva succesorală, opțiunea succesorală, etc.

Curriculum la disciplina Drept succesoral are drept scop elucidarea celor mai importante probleme ce țin de aplicarea și interpretarea legislației civile, inclusiv a succesiunii.

Obiectivele și sarcina disciplinei în cauză este de a asigura procesul instructiv-didactic în vederea studierii disciplinei Drept succesoral, și de a asigura viitorii judecători și procurori cu cunoștințe profunde în acest domeniu, de a forma deprinderi practice în aplicarea corectă a legislației civile, inclusiv a legislației succesorale la soluționarea diverselor situații.

Curriculum Dreptul succesoral alcătuit în baza legislației în vigoare, a literaturii juridice de specialitate a practicii judiciare permite viitorilor judecători și procurori completarea și aprofundarea cunoștințelor teoretice și practice în acest domeniu.

Prelegerile, dar mai ales, seminarele au un caracter aplicativ și utilizează o paletă largă și diversificată de proiecte și metode didactice, aplicații și exerciții practice, inclusiv probleme ce cuprind studiu de caz.

Tematica este formulată astfel încât să stimuleze gândirea independentă a audienților, să le creeze interesul pentru cunoașterea problematicii juridice, să dezvolte preocupare pentru studiul individual sistematic.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să determine obiectul de studiu “Drept succesoral” și rolul acestuia în sistemul normelor dreptului civil;
- să stabilească condițiile generale ale dreptului la moștenire;
- să definească noțiunea de moștenire și să analizeze felurile moștenirii;
- să identifice felurile testamentului;
- să determine normele cu privire la devoluțiunea succesorală legală și testamentară;
- să distingă termenele și ordinea de acceptare și renunțare la moștenire;
- să definească noțiunea de legat și să stabilească condițiile de valabilitate a legatului;
- să enumere principalele limite ale dreptului de a dispune pentru cauză de moarte, etc.

La nivel de aplicare:

- să argumenteze caracterele juridice ale transmisiunii succesoriale;
- să analizeze categoria persoanelor cu vocație succesorală (clasele de moștenitori);
- să proiecteze principiile generale aplicabile devoluțiunii succesoriale legale;
- să interpreteze condițiile de valabilitate pentru toate felurile de testamente;
- să aprecieze diversele opinii asupra succesiunii legale și testamentare din doctrina națională și cea internațională;
- să interpreteze principalele dispoziții testamentare reieșind din legislația națională;
- să aplice legislația cu privire la legate;
- să analizeze condițiile de transmitere a cotei rezervei succesoriale;
- să argumenteze termenele și condițiile de acceptare și renunțare la moștenire, aplicații și exerciții, inclusiv probleme teoretice la aplicarea normelor juridice în materia dreptului civil, inclusiv a dreptului la moștenire;
- să analizeze conținutul patrimoniului succesoral și răspunderea moștenitorilor pentru datoriile celui ce a lăsat moștenirea.

La nivel de integrare:

- să aprecieze locul și rolul dreptului succesoral în reglementarea juridică a relațiilor succesoriale;
- să generalizeze practica judiciară și să întocmească note informative;
- să interpreteze particularitățile fiecărui fel de testament;
- să estimeze eficiența normelor din dreptul succesoral, pentru nivelul de dezvoltare actual;
- să propună modificări *de lege ferenda*;
- să interpreteze normele ce reglementează clasele de moștenitori.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Codul disciplinei	Semestrul	Numărul de ore		Modalitatea de evaluare
		curs	practice	
	II	0	24	colocviu diferențiat

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Tematica și repartizarea orientativă a orelor practice

Nr. crt.	Tema	Realizarea în timp (ore)
1.	Modurile de transmisiune și dobândire a moștenirii	2
2.	Transmisiunea succesorală testamentară	4
3.	Modalitățile de protecție a unor moștenitori	4
4.	Transmisiunea succesorală legală	4
5.	Opțiunea succesorală și patrimoniul succesoral	4
6.	Responsabilitatea moștenitorilor față de creditorii celui ce a lăsat moștenirea	2
7.	Confirmarea dreptului de moștenire și partajarea moștenirii	4
În total:		24

V. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunile de „moștenire”, „succesiune”, „comorienți”, „codecedați” și „nedemnitare succesorală”; - felurile moștenirii; - modurile de transmisiune și dobândire a succesiunii; - importanța momentului (datei) și locului deschiderii moștenirii; - caracterele juridice ale transmisiunii succesorală; - condițiile pentru a putea moșteni; - conținutul capacității succesorală; - categoriile de persoane care nu au capacitate succesorală; - natura juridică a nedemnității succesorală; - situațiile prevăzute de lege pentru declararea nedemnității; - procedura de declarare a nedemnității succesorală și termenul de înaintare a acțiunii de declarare a nedemnității succesorală; - caracterele juridice ale nedemnității succesorală; - efectele nedemnității succesorală, inclusiv în cazul intrării în posesiunea bunurilor succesorală sau înstrăinării lor. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - explica importanța datei decesului celui ce lasă moștenirea; - explica prin ce probe se confirmă data deschiderii moștenirii; - determina locul deschiderii moștenirii pentru minori, persoanele puse sub interdicție, persoanele dispărute, fără domiciliu sau cu domiciliul necunoscut; - identifica persoanele care nu pot avea capacitate succesorală; - delimita capacitatea succesorală de capacitatea de folosință și de capacitatea de exercițiu; - explica deosebirea dintre comorienți și codecedați; - identifica efectele nedemnității, inclusiv în cazul intrării în posesia bunurilor succesorală sau înstrăinărilor. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aplica și interpreta legislația succesorală; - identifica modurile de transmisiune și dobândire a moștenirii; - argumenta importanța determinării locului deschiderii moștenirii; - demonstra data și locul deschiderii moștenirii, inclusiv momentul deschiderii moștenirii; - determine condițiile pe care trebuie să le întrunească persoana pentru a deține calitatea de succesor; 	<p>Tema 1. Modurile de transmisiune și de dobândire ale moștenirii</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modurile de transmisiune și dobândire ale moștenirii. 2. Caracterele juridice ale transmisiunii succesorală. 3. Data și locul deschiderii moștenirii. 4. Capacitatea succesorală. 5. Nedemnitarea succesorală.

<ul style="list-style-type: none"> - identifica calitățile pe care trebuie să le întrunească persoana pentru a succede; - argumenta că persoana dispune de capacitate succesorală; - aprecia în ce situații persoana poate fi declarată succesor nedemn; - analiza circumstanțele stabilite de lege ce constituie temei pentru declararea succesorului nedemn; - argumenta procedura de declarare a succesorului nedemn și situația în care succesorul poate fi absolvit de nedemnitare; - întocmi cereri și acte judecătorești cu privire la constatarea succesorului nedemn, cu privire la constatarea deschiderii moștenirii etc. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea și caracterele juridice ale testamentului; - noțiunea de caducitate a dispoziției testamentare; - noțiunea de legat și condițiile de încetare a executării legatului; - condițiile de fond cerute de lege pentru validitatea testamentului; - condițiile generale de formă pentru validitatea testamentului; - condițiile speciale pentru validitatea testamentului; - felurile testamentului și particularitățile fiecărui fel de testament; - diferența între modificarea, revocarea, anularea și nulitatea testamentului; - consecințele nulității dispoziției testamentare; - procedura de contestare a testamentului; - atribuțiile executorului testamentar și responsabilitatea lui pentru neexecutarea testamentului. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - explica și argumenta necesitatea respectării condițiilor de fond și de formă pentru valabilitatea testamentului; - clasifica și explica avantajele și dezavantajele fiecărui fel de testament; - caracteriza fiecare fel de testament (olograf, mistic, autentic, testamentul asimilat celui autentic); - explica situațiile în care nerespectarea unei anumite forme de testament are ca consecință valabilitatea testamentului sub altă formă; - distinge condițiile generale de fond și de formă de condițiile speciale ale testamentului; - stabili cuprinsul testamentului; - identifica subiecții executării testamentului; - determina obiectul legatului și condițiile de executare; - stabili limitele de executare a legatului; - diferenția legalul de alte dispoziții testamentare; 	<p>Tema 2. Transmisiunea succesorală testamentară</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiunea și caracterele juridice ale transmisiunii testamentare. 2. Condițiile generale de formă și fond pentru valabilitatea testamentului. 3. Particularitățile testamentelor: olograf, autentic, mistic și celor asimilate celui autentic. 4. Legatul. 5. Modificarea, revocarea și nulitatea testamentului. 6. Executarea testamentului.

<ul style="list-style-type: none"> - explica atribuțiile executorului testamentar și consecințele refuzului de a executa testamentul; - determina responsabilitatea executorului testamentar; - determina procedura și termenele de contestare a valabilității testamentului. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - determina consecințele nerespectării condițiilor de formă și de fond la întocmirea testamentului; - analiza regulile comune aplicabile tuturor felurilor de testamente; - aplica prevederile legislației civile în vigoare la întocmirea testamentului; - evidenția particularitățile fiecărui fel de testament; - aplica legislația cu privire la legate; - explica cauzele de ineficacitate ale testamentului; - interpreta cazurile când testamentul devine caduc în tot sau în parte; - aplica normele codului civil referitoare la modificarea, revocarea, anularea și nulitatea testamentului; - stabili cauzele de înlăturare a executorului testamentar; - interpreta pe baza unei spețe caracterele juridice ale testamentului; - aplica dispozițiile legale cu privire la revocarea, modificarea, caducitatea și nulitatea testamentului la soluționarea spețelor; - formula soluții la rezolvarea spețelor cu privire la declararea nulității testamentului sau a unor dispoziții testamentare. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de „rezervă succesorală” și caracterele ei juridice; - condițiile de recunoaștere a moștenitorului legal, a moștenitorului rezervatar; - cazurile în care apare dreptul de a pretinde cota din rezerva succesorală; - modul de calculare a rezervei succesorale. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - identifica caracterele juridice ale rezervei succesorale; - stabili cercul moștenitorilor care au dreptul la rezerva succesorală; - determina mărimea rezervei succesorale; - determina cota din rezerva succesorală pentru fiecare moștenitor rezervatar; - identifica efectele privării de dreptul la cota din rezerva succesorală, precum și efectele renunțării la rezerva succesorală; - descrie procedura de privare în dreptul de a primi rezerva succesorală; - identifica problemele ce apar la aplicarea în practică 	<p>Tema 3. Modalitățile de protecție a unor moștenitori</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rezerva succesorală. 2. Caracterele juridice ale rezervei succesorale. 3. Moștenitorii rezervatari, întinderea rezervei succesorale și calculul rezervei succesorale. 4. Privarea de dreptul la cota din rezerva succesorală. 5. Acceptarea și renunțarea la rezerva succesorală.

<p>a reglementărilor cu privire la rezerva succesorală.</p> <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - stabili efectele renunțării la rezerva succesorală; - aplice procedura de decădere a moștenitorului la cota din rezerva succesorală; - aplica prevederile Codului civil ce se referă la cazurile de privare de dreptul la cota din rezerva succesorală; - interprete și aplica dispozițiile legale cu privire la rezerva succesorală în baza unei spețe; - argumenta în baza unei spețe modul de calculare a rezervei succesorală; - întocmi proiecte de hotărâri judecătorești cu privire la rezerva succesorală. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de reprezentare și să enumere condițiile de reprezentare; - noțiunea și condițiile reprezentării legale, precum și efectele ei; - principiile generale aplicabile transmisiunii succesorală legale; - cazurile în care poate avea loc moștenirea legală; - clasele de moștenitori și gradele de rudenie; - ordinea de chemare la moștenire; - condițiile de admitere a reprezentării succesorală; - clasele de moștenitori în privința cărora se admite reprezentarea succesorală; - efectele reprezentării succesorală; - caracterul dreptului succesoral al ascendenților privilegiați și celor ordinari; - cazurile în care statul are dreptul la moștenire și care sînt efectele transmiterii statului patrimoniului succesoral vacant statului. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - diferenția principiul proximității gradului de rudenie între moștenitori de principiul priorității clasei de moștenitori; - determina condițiile de transmisiune a moștenirii legale; - determina clasele de moștenitori legali și ordinea de chemare a lor la moștenire; - distinge ascendenții și colateralii privilegiați de ascendenții și colateralii ordinari; - estima pînă la ce grad de rudenie colateralii pot avea vocație succesorală; - estima pînă la ce grad de rudenie se admite reprezentarea în cazul moștenirii descendenților sau colateralilor; - descrie ordinea de vocație pentru străbunicii, care sînt ascendenți ordinari; - descrie condițiile de admitere a reprezentării succesorală; 	<p>Tema 4. Transmisiunea succesorală legală</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Principiile generale ale transmisiunii legale a moștenirii. 2. Clasele de moștenitori. 3. Reprezentarea și condițiile de reprezentare. 4. Dreptul statului asupra moștenirii vacante.

<ul style="list-style-type: none"> - determina modul de distribuire a patrimoniului succesoral între moștenitorii din aceeași clasă; - interpreta dispozițiile legale cu privire la succesiunea vacantă. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - distribui patrimoniul succesoral între moștenitori; - argumenta cazurile în care statul culege moștenirea; - aplica corect dispozițiile legale privind transmisiunea succesorală legală la soluționarea spețelor; - interpreta condițiile de chemare la moștenire a moștenitorilor legali; - întocmi proiecte de hotărâri judecătorești, cereri de chemare în judecată și alte acte judecătorești. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de „opțiune succesorală”; - natura și regimul juridic al opțiunii succesorală; - caracterul juridic al actului juridic de opțiune succesorală; - subiecții dreptului de opțiune succesorală; - termenele de exercitare a dreptului de opțiune succesorală; - modalitățile de acceptare a moștenirii; - condițiile legale de acceptare a moștenirii; - efectele neacceptării sau renunțării la moștenire; - cazurile de inadmisibilitate a renunțării la moștenire. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - argumenta esența și importanța dreptului de opțiune succesorală; - explica natura juridică a opțiunii succesorală; - determina și argumenta modalitățile de acceptare a moștenirii; - stabili condițiile de acceptare a moștenirii prin intrarea în posesiunea bunurilor succesorală; - explica esența principiului de inadmisibilitate a acceptării parțiale a moștenirii; - estima cazurile de inadmisibilitate a renunțării la succesiune în folosul altor succesori; - interpreta principiul ireversibilității renunțării la succesiune; - identifica care bunuri, drepturi reale, de creanță sau creație intelectuală se includ în patrimoniul succesoral; - determina obligațiile se sting prin moartea celui ce lasă moștenirea; - determina drepturile și obligațiile patrimoniale care se includ în activul succesoral și care în pasivul succesoral; - identifica efectele neacceptării sau renunțării la moștenire. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - aplica prevederile legale cu privire la opțiunea succesorală la soluționarea litigiilor; 	<p>Tema 5. Opțiunea succesorală și patrimoniul succesoral</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiunea de opțiune succesorală. 2. Actul juridic de opțiune succesorală. 3. Termenele de exercitare a dreptului de opțiune. 4. Modalitățile de acceptare a moștenirii. 5. Renunțarea la moștenire. 6. Transmisia succesorală. 7. Componenta și valoarea patrimoniului succesoral.

<ul style="list-style-type: none"> - demonstra dacă dreptul de renunțare la moștenire este transmisibil; - calcula termenele de opțiune succesorală; - aplica procedura de prelungire a termenului de acceptare a moștenirii; - stabili termenul și ordinea de contestare a opțiunii succesorale; - determina bunurile ce se includ în patrimoniul succesoral și cuantumul patrimoniului succesoral; - explica de ce nu este transmisibil dreptul la rezerva succesorală; - întocmi cereri de chemare în judecată, proiecte de hotărâri etc. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - prevederile legale cu privire la responsabilitatea moștenitorilor în fața creditorilor celui ce a lăsat moștenirea; - natura juridică a termenului de înaintare a pretențiilor; - modalitățile de satisfacere a creanței creditorilor; - în ce termene creditorii celui ce a lăsat moștenirea trebuie să înainteze pretenții față de moștenitori sau, după caz, acțiuni în instanța de judecată; - în ce cazuri creditorul poate înainta acțiuni în termenele generale de prescripție; - cazurile în care creditorul poate înainta împotriva moștenitorilor acțiuni de recuperare a sarcinilor moștenirii; - cazurile în care creditorii pot înainta acțiuni în numele moștenitorilor. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - interpreta și aplica prevederile legale ce vizează responsabilitatea moștenitorilor de pasivul moștenirii; - descrie modalitatea de satisfacere a creanțelor creditorilor; - determine în ce cazuri poate fi amânat termenul de executare a creanței; - determine persoanele care trebuie să achite pasivul succesoral; - estimeze consecințele primirii de către creditor a moștenirii; - distinge termenele de decădere de termenele de prescripție extinctivă; - distinge obligația de executare indivizibilă a datoriilor de obligația solidară de executare. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - determina și argumenta cui revine sarcina de a proba că datoriile celui ce a lăsat moștenirea depășesc valoarea patrimoniului succesoral; - determina și argumenta cui revine sarcina de a proba că valoarea bunurilor succesorale este mai mică decât 	<p>Tema 6. Responsabilitatea moștenitorilor față de creditorii celui ce a lăsat moștenirea</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Responsabilitatea moștenitorilor în fața creditorilor. 2. Sarcina probațiunii. 3. Termenele de înaintare a pretențiilor față de moștenitori. 4. Modalitatea de satisfacere a creanțelor creditorilor.

<p>suma datoriilor și sarcinilor (pasivul succesoral);</p> <ul style="list-style-type: none"> - calcula termenele de înaintare a pretențiilor față de moștenitori; - explica în ce cazuri creditorul poate înainta acțiunea în termenul general de prescripție; - recomanda soluții în rezolvarea litigiilor ce decurg din responsabilitatea moștenitorilor față de creditorii celui ce a lăsat moștenire; - identifica problemele ce apar la aplicarea în practică a dispozițiilor legale din domeniul dat; - întocmi hotărâri judecătorești; - generaliza practica judiciară pertinentă. 	
<p><i>Audientul trebuie să cunoască:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de „certificat de calitate de moștenitor”, „certificat de moștenitor”, „certificat de succesiune vacantă” și „indiviziune succesorală”; - procedura de eliberare a certificatului de moștenitor; - particularitățile partajării bunurilor succesoriale; - cazurile de partajare benevolă a moștenirii și cazurile de partajare judiciară; - condițiile de declarare a nulității partajului succesoral voluntar; - în ce cazuri nu se admite partajarea terenului agricol. <p><i>Audientul trebuie să aibă abilități de a:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - distinge certificatul de calitate de moștenitor de certificatul de moștenitor; - analiza modul de eliberare a certificatului de succesiune vacantă; - determina obiectul partajului și modalitățile, stabilite de lege, de partajare a moștenirii; - identifica regulile generale aplicabile indiviziunii; - determina modalitățile de partajare voluntară; - determina procedura de înaintare a acțiunii de partajare. <p><i>Audientul trebuie să poată:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - stabili instanța competentă teritorial să judece partajul; - stabili cercul persoanelor împotriva cărora poate fi înaintată acțiunea; - calcula mărimea taxei de stat pentru partajarea moștenirii; - decide dacă creditorii pot interveni în procesul de partaj; - aprecia criteriile de evaluare a bunurilor și în special a terenurilor agricole; - aplica modalitățile de partajare a moștenirii; - identifica problemele ce apar la aplicarea în practică a dispozițiilor legale din domeniul dat; - recomanda soluții în rezolvarea litigiilor ce decurg din procedura de confirmare a dreptului la moștenire, precum și de partajare a moștenirii. 	<p>Tema 7. Confirmarea dreptului la moștenire și partajarea moștenirii</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Certificatul de calitate de moștenitor testamentar. 2. Certificatul de moștenitor. 3. Certificatul de succesiune vacantă. 4. Indiviziunea succesorală. 5. Partajarea benevolă a moștenirii. 6. Particularitățile partajării bunurilor succesoriale. 7. Procedura partajării judiciare.

VI. SUGESTII PENTRU ACTIVITATEA INDIVIDUALĂ A AUDIENȚILOR

- Pregătirea unui referat aplicativ pe o problemă propusă.
- Studiarea și rezolvarea spețelor.
- Redactarea hotărârilor judecătorești.
- Studiarea dosarelor, actelor procedurale.

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

A. Mostră de evaluare curentă:

Test

I. Opțiunea succesorală

1.1 Definiți termenii de acceptare și renunțare la moștenire

1.2 Descrieți procedura de prelungire a termenului de acceptare a moștenirii

1.3 Soluționați speța

A. a decedat la 20 iunie 2005. După decesul lui au fost chemați la moștenire feciorul S., născut în 1972, feciorul P., născut în 1978 și soția B.

Soția B., după decesul lui A., a intrat în posesiunea patrimoniului succesoral, iar copiii au depus la notar cerere de acceptare a moștenirii doar la 10 ianuarie 2007, ulterior, a depus cerere de eliberare a certificatului de moștenitor și soția B., care nu acceptă includerea fiilor defunctului în cercul moștenitorilor pe motiv că au omis termenul de acceptare a moștenirii neîntemeiat.

Feciorii S. și P. s-au adresat în judecată cu cerere de chemare în judecată cu privire la prelungirea termenului de acceptare a moștenirii și recunoașterea dreptului la cota-parte din moștenire, invocând că au omis termenul de acceptare a moștenirii pe motiv că s-au aflat în străinătate, iar pârâta B. nu i-a înștiințat despre decesul tatălui lor.

Sarcini:

1. *Stabiliți procedura de judecare a acestui litigiu.*
2. *Argumentați motivele de omitere a termenului de acceptare a moștenirii și soluționați litigiul.*

B. Mostră de evaluare sumativă finală:

Subiecte pentru evaluarea sumativă finală

1. Noțiunea de moștenire
2. Felurile moștenirii
3. Caracterele juridice ale transmisiunii moștenirii
4. Data deschiderii succesiunii
5. Locul deschiderii moștenirii
6. Capacitatea succesorală
7. Nedemnitățile succesorală. Cazurile de nedemnitate succesorală
8. Decăderea din dreptul la succesiune
9. Comorienții și codecedații
10. Noțiunea și caracterele juridice ale testamentului
11. Condițiile de fond pentru valabilitatea testamentului
12. Condiții generale de formă pentru valabilitatea testamentului
13. Testamentul olograf. Noțiune. Avantaje și dezavantaje
14. Testamentul autentic. Noțiune. Avantaje și dezavantaje

15. Testamentul autentic
16. Testamentul mistic
17. Testamentele asimilate celor autentificate notarial
18. Modificarea testamentului
19. Revocarea testamentului. Noțiune. Clasificare
20. Anularea testamentului
21. Nulitatea testamentului
22. Caducitatea testamentului subiectele executării testamentului
23. Atribuțiile executorului testamentar
24. Noțiunea și obiectivul legatului
25. Executarea legatului
26. Principiile generale aplicabile devoluțiunii succesoriale legale
27. Clasele de moștenitori
28. Moștenitorii legali – descendenții, ascendenții privilegiați
29. Moștenitorii legali – colaterali privilegiați și ascendenții ordinari
30. Odinea de succesiune legală
31. Pierderea dreptului la succesiune a soțului supraviețuitor
32. Reprezentarea succesorală
33. Efectele reprezentării succesoriale
34. Efectele succesorală și cotitatea disponibilă (calcularea)
35. Caracterele juridice ale rezervei succesoriale
36. Dreptul statului asupra moștenirii vacante
37. Noțiunea de opțiune succesorală
38. Acceptarea modalităților de succesiuni
39. Prelungirea termenului de acceptare a moștenirii
40. Renunțarea la succesiune
41. Transmisiunea activului succesoral
42. Transmisiunea pasivului succesoral
43. Responsabilitatea moștenitorilor de pasivul succesoral
44. Termenele de înaintare a pretențiilor față de succesorii celui ce a lăsat moștenirea
45. Modalitatea de satisfacere a creanțelor creditorilor
46. Confirmarea dreptului la moștenire
47. Eliberarea certificatului de calitate de moștenitor
48. Eliberarea certificatului de moștenitor legal și/sau testamentelor
49. Indiviziunea succesorală
50. Partajul averii succesoriale
51. Procedura de partajare judiciară a moștenirii
52. Părțile în procesul de partajare a moștenirii
53. Efectele partajării patrimoniului succesoral

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Actele normative

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994.
2. Codul civil nr.1107-XV din 06.06.2002.
3. Codul civil vechi din 26.12.1964.
4. Codul familiei nr.1316-XIV din 26.10.2000.
5. Codul funciar nr.828-XII din 25.12.1991.
6. Codul navigației maritime comerciale nr.599-XIV din 30.09.1999.
7. Legea cu privire la notariat nr.1453-XV din 08.11.2002.
8. Legea privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului nr.1308-XII din 25.07.1997.
9. Legea cu privire la cadastrul bunurilor imobile nr.1543-XIII din 25.02.1998.

Literatura recomandată

1. *Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova*. Vol.II. – Chișinău, 2006.
2. Baieș S. *Drept civil, partea generală*. – Chișinău, 1994.
3. Bloșenco A. *Drept civil, partea specială. Note de curs*. - Chișinău, 2003.
4. Cătană L. *Încercare de sinteză a teritoriilor privitoare la fundamentul dreptului la moștenire* // Revista de drept privat, nr.3, Chișinău, 2002.
5. Mocanu E. *Opțiunea succesorală* // „Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova”, nr.6, Chișinău, 2003.
6. Neaga E. *Termenul general și special de acceptare a succesiunii (comentariu)* // Revista Națională de Drept, nr.11, Chișinău, 2003.
7. Onica I. *Unele aspecte ale exercitării dreptului de opțiune succesorală* // Revista Juridica, nr.5, 2001.
8. Palanciuc V. *Reprezentarea succesorală* // Legea și viața, nr.3, Chișinău, 2003.
9. Palanciuc V. *Termenul de acceptare a moștenirii* // Legea și viața, nr.1, Chișinău, 2000.
10. Robu O. *Drept succesoral al soțului supraviețuitor* // „Revista Națională de Drept”, nr.10, Chișinău, 2002.
11. Robu O. *Nedemnitățile succesorală* // Legea și viața, nr.4, Chișinău, 2000.
12. Robu O. *Comorienții – persoane care nu au capacitate succesorală* // Legea și viața, nr.2, Chișinău, 2000.
13. Robu O. *Data deschiderii succesiunii și importanța ei* // Revista Națională de Drept, nr.2, Chișinău, 2001.
14. Robu O. *Locul și importanța deschiderii succesiunii* // Revista Națională de Drept, nr.4, Chișinău, 2001.
15. Adam I., Rusu A. *Drept civil. Succesiuni*. – București: ALL Beck, 2003.
16. Bacaci Al., Comăniță Gh. *Drept civil. Succesiuni*. – București: ALL Beck, 2003.
17. Bârsan C. *Drept civil. Drepturi reale principale*. – București: ALL Beck, 2001.
18. Boșcan M.D. *Testamentul. Evoluția succesiunii testamentare în dreptul roman*. - București: Lumina Lex, 2000.
19. Chirica D. *Drept civil. Succesiuni*. – București: Lumina Lex, 1999.
20. Chirică D. *Drept civil. Succesiuni și testamente*. – București: Rosetti, 2003.
21. Deak F. *Moștenirea legală*. – București: Actami, 1999.
22. Deak F. *Tratat de drept succesoral*. – București: Actami, 1999.
23. Dogaru I. *Drept civil. Succesiunile*. – București: ALL Beck, 2003.
24. Florescu C.D. *Drept civil. Succesiunile*. – București: Editura Universității „Titu Maiorescu”, 2001.
25. Macovei D. *Drept civil. Succesiuni*. – Iași: ANKAROM, 1999.
26. Macovei D., Striblea M.S. *Drept civil. Contracte. Succesiuni*. – Iași: Junimea, 2000.
27. Merișescu A., Deaconu N. *Drept succesoral*. – București: Lumina Lex, 2002.

28. Petrescu R. *Drept succesoral. Moștenirea. Devoluția și Împărțeala*. – București: Editura Oscar Print, 1999.
29. Proiectul Codului civil. *Drept moldovean*. – București: Cartier, 2002.
30. Stanciulescu L. *Drept civil. Dreptul la moștenire*. – București: Atlas Lex, 2000.
31. Stănciulescu L. *Drept civil. Contracte speciale. Succesiuni*. – București: ALL Beck, 2002.
32. Stoica V. *Drept civil – instituții de drept civil: curs selectiv pentru licență: 2003-2004*. – București: Universul Juridic, 2003.
33. Toader C. *Armonizarea dreptului succesoral în Europa* // Revista Juridica, nr.4, 2000.
34. Абова Т.Е., Богуславский М.М., Светланаова А.Г. *Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации, части третьей*, Ин-т государства и права, РАН. – Москва: Юрайт-Издат, 2004.
35. Гарин И., Таволжанская А. *Выделение супружеской доли из наследственной массы: право или обязанность?* // Российская юстиция, № 9, 2003.
36. Микрюков Г. *Пределы обременения наследственных прав завещательных отказом* // Российская юстиция, № 1, 2004.
37. Пыхтин С. *Действие во времени норм о наследовании* // Законность, № 2, 2002.
38. Сергеев А.П., Толстой Ю.К., Елисеев И.В. *Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации (постатейный) части третьей*. – Москва: ООО «Витрэм», 2002.

Practica judiciară

1. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la examinarea cauzelor despre succesiune nr.13 din 03.10.2005 // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.5, 2006.

Arhiva Curții Supreme de Justiție

1. Dosarul nr.2ra-2168/2010.
2. Dosarul nr.2ra-555/2009.
3. Dosarul nr.2ra-187/2009.
4. Dosarul nr.2ra-44/2009.
5. Dosarul nr.2ra-391/2006.
6. Dosarul nr.2ra-555/2006.
7. Dosarul nr.2ra-620/2006.
8. Dosarul nr.2ra-1077/2006.
9. Dosarul nr.2ra-587/2006.
10. Dosarul nr.2ra-25/2006.
11. Dosarul nr.2ra-217/2006.
12. Dosarul nr.2ra-1091/2005.
13. Dosarul nr.2ra-648/2004.
14. Dosarul nr.2r/a-537/2002.
15. Dosarul nr.2r/a-370/2001.